İmâm ile İmâma Uyanın Niyyetleri Farklı Olabilir mi?

Fazîletli Şeyh Abdullah el-Fevzân'a soruldu:Soru: Namazda imâm ve imâma uyanın (me'mûmun) niyyetlerinin ittifâk etmesi şart mıdır? İmâm ve me'mûmun niyyetlerinin farklı olması imâma uymaya engel midir? Farz namazı kılacak olan kişi nâfile namaz kılana uyabilir mi? Sizden bu mes'eleleri açıklamanızı rica ediyoruz. Cevap: Hamd Allah'a âittir. Salât ve selâm Allah'ın rasûlünün üzerine olsun. Bundan sonra:Bilinmesi gereken mescide giriş ahkâmından biri de imâm ve me'mûmun niyyetlerinin bir olmasının şart olmadığıdır. İmâmın niyyetinin me'mûmun niyyetinden farklı olması ona uymanın sıhhatine engel olmaz. Farzı kılacak olan nâfileyi kılana, nâfileyi kılacak olan farzı kılana, farzı kılacak olan diğer farzı kılana uyabilir. Bunlar, üç hâldir:İlki: Kişi (yatsıyı kılmak üzere) mescide, imâm terâvih namazını kılarken girse, iki rek'at onunla berâber kılar, sonra kalkar ve iki rek'at ile (dört rek'ate) tamamlar. Bu İmâm Şafiî ve ashâbının kavlidir. İmâm Ahmed'ten de böyle bir rivâyet vardır. İbn Kudâme ve Şeyhulislâm İbn Teymiyye de bu görüştedir. Allah hepsine rahmet etsin. Câbir radıyallahu anh'ten vârid olduğuna göre Muaz radıyallahu anh Rasûl sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yatsıyı kılıyor, sonra kavmine dönüp bu namazı onlara kıldırıyordu. [Buhârî (668) ve Müslim (465) rivâyet etmiştir. Bkz: Fetâvâ İbn Bâz 12/181] Ayrıca Rasûl sallallahu aleyhi ve sellem'in, kendisi için nâfile olmasına rağmen ikinci bir tâifeye korku namazı kıldırması da buna delâlet eder. Şöyle ki, bir tâifeye namaz kıldırdı ve selâm verdi, sonra diğer tâifeye de namaz kıldırdı ve selâm verdi. [Ebû Dâvud (4/126) ve Nesâî (3/178) rivâyet etmiştir. el-Elbânî de Sahîhu Ebî Dâvud (1/232) kitabında hadîsin sahîh olduğunu söylemiştir. Bkz: İbnu'l-Kayyım fî Tehzîbi's-Sunen bi hâmiş Avnu'l-Ma'bûd (4/126)] "İmâm ancak kendisine uyulması için vardır. O halde ona muhâlefet etmeyin." hadîsinde ise bunun câiz olmadığına bir delîl yoktur. Çünkü bu hadîs, zâhir fiillerin muhtelif oluşuna hamledilir. Nitekim hadîsin devâmında da geçtiği üzere Rasûl sallallahu aleyhi ve sellem bunun böyle olduğunu açıklamıştır. Hadîsin, niyyetlerdeki ve zâhir fiillerdeki ihtilâf hakkında umumî olduğu takdîrine göre de, zikri geçen Câbir hadîsi gibi delîllerle tahsîs edilmiş olur ve umûm ile husûs arasında herhangi bir teâruz olamaz.Şeyhulislâm İbn Teymiyye rahimehullah şöyle der: "Bunu men' edenlerin isâbetli bir hüccetleri yoktur. Onlar ihtilâf konusuna delâlet etmeyen lafızlar ile hüccet getirirler. "İmâm ancak kendisine uyulması için vardır. O halde ona muhâlefet etmeyin." buyruğu ve "İmâmın kefîl" olması gibi. (Bu hadîse binâen derler ki) O hâlde imâmın namazı, me'mûmun namazından daha eksik olamaz. İki hadîste de bu hüccetleri def' edecek birşey yoktur. Buradaki ihtilâftan murâd edilen ise (hadîsin devâmında) açıklayıcı olarak geldiği gibi fiilerdeki ihtilâftır." Ayrıca şöyle der: "Farzı kılanın arkasında nâfile namazın kılanacağı hakkında pek çok hadîs sâbit olmuştur. Aynı şekilde bunun aksi de sâbit olmuştur. Farz ya da nâfile namaz niyetinde imâma muvâfakat etmenin vâcip olmadığı böylece bilinmiş oldu. İmâm nâfile bile kılsa kefîl olandır." [Bkz: Mecmû'u'l-Fetâvâ 23/385, 386]Zikri geçen korku namazı hakkında Sindî şöyle söyler: "Bu hadîsin, farz namaz kılanın nâfile namaz kılana uymasını gerektirdiği kat'î olarak açıktır. Karşı tarafın sadra şifâ bir cevâbı olduğunu görmedim." [Hâşiyetu's-Sindî ale'n-Nesâî (3/178)]İkinci sûret: Nâfile kılacak olanın farzı kılana uyması. Kişi mescide girip onları namaz kılarken bulduğunda daha önce kıldığı bu namazı onlarla beraber tekrar

kılarsa kendisi için nâfile olmuş olur.Üçüncü sûret: Farzı kılanın diğer farzı kılana uymasıdır. Öğle namazını kılmayan birisi mescide girdiğinde imâmı ikindiyi kılarken bulsa, namazını imâmın arkasında öğle namazı niyyetiyle kılar. Namaz bittiğinde kalkar ikindi namazını kılar. Çünkü sıra ile kılması vâcibtir. (Önce İkindiyi kılıp sonra öğleyi kazâ edemez.) Cemaati kaçırma endişesinden dolayı da tertîb üzerinden düşmez. Aynı şekilde sabah namazını kılanın arkasında öğle, ikindi, akşam ya da yatsı namazını kılması câizdir. Bunun şartı, "İmâma muhâlefet etmeyin" hadîsinden dolayı iki namazdan birisinin diğerine zâhirî fiillerde muhâlif olmamasıdır. Meselâ kusûf (güneş tutulması) namazı kılanın arkasında öğle namazını kılmaz. (Çünkü bu namazda iki adet rükû vardır ve fiillerde öğle namazı ile çelişir) Bu Şâfiîlerin kavlidir. İmâm Ahmed'ten gelen bir rivâyet de böyledir. Şeyhulislâm İbn Teymiyye rahimehullah da Muâz radıyallahu anhu'nun kıssasından dolayı bu görüştedir.Muâz radıyallahu anhu'nun kıssasının geçtiği hadîs şuna delâlet eder: İmâm ve me'mûmun niyyetlerindeki ihtilâf namazı etkilemez. Aynı şekilde bir farz ile başka farz arasındaki niyetin muhtelif oluşu da böyledir. Bundan men' edenler daha önce geçenler ile istidlâlde bulunmuşlardır. Bunların cevabı ise geçtiği gibidir. Allahu a'lem.
Kaynak: http://islamlight.net/alfuzan/index.php?option=com_ftawa&task=view&id=18857